

قصود ابو عبد الرحمن الكردی

فضائل صحیح قرآن کریم

پہلی سورہ

منتدیانِ اِقرأ الشاقفی

تلفظ : (اِقرأ) - عربی - فارسی

www.iqra.ahlamontada.com

جہ اہل سنت

نویسنده : فخر الدین بن زبیر المحسنی

ترجمہ : عبدالقادر ترقانی

فضایل صحیح آیات و سوره‌های قرآن کریم

نویسنده:

فخرالدین بن زبیر المحسنی

ترجمه:

عبدالقادر ترشابی

سرشناسه : محسنی، فخرالدین
 عنوان و نام : فضایل صحیح آیات و سوره های قرآن کریم/نویسنده فخرالدین بن
 پدیدآور : زبیرالمحسینی؛ ترجمه عبدالقادر ترشابی.
 مشخصات نشر : زاهدان: حرمین، ۱۳۹۰.
 مشخصات : ۷۲ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵س.م.
 ظاهری
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۴۲-۴۷-۵
 وضعیت فهرست : فیا
 نویسی
 موضوع : قرآن — سوره ها و آیه ها، خواص
 شناسه افزوده : ترشابی، عبدالقادر، ۱۳۴۸ -
 رده بندی کنگره : BP۷۱/۹۳۳/۶ ۱۳۹۰
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/۱۵۷
 شماره کتابشناسی : ۰۳۰۱۷۴۲
 ملی

شناسنامه کتاب.

- نام کتاب: فضایل صحیح آیات و سوره های قرآن کریم
 - مؤلف: فخرالدین بن زبیر المحسنی
 - ناشر: انتشارات حرمین
 - سال و نوبت چاپ: زمستان ۱۳۹۱ - اول.
 - تیراژ: ۳۰۰۰
 - قیمت: ۱۵۰۰ تومان
 - شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۴۲-۴۷-۵
 - مرکز پخش: زاهدان، خیابان خیام، انتشارات حرمین، ☎ ۰۳۴۳۱۲۱۰.
- حق چاپ و نشر محفوظ.

فهرست موضوعات

۱	مقدمه مترجم
۳	مقدمه مولف
۵	احادیث صحیح نبی اکرم ﷺ درباره‌ی فضیلت قرآن کریم
۲۵	فضیلت سوره‌ی فاتحه
۳۲	فضایل سوره‌ی بقره
۳۶	فضایل آیه‌ی الکرسی
۳۸	فضایل دو آیه‌ی آخر سوره‌ی بقره
۴۱	فضایل سوره‌ی آل عمران
۴۲	فضیلت آیات اولیه‌ی آل عمران
۴۳	فضیلت آیات پایانی سوره‌ی آل عمران
۴۵	فضیلت هفت سوره‌ی طولانی قرآن کریم
۴۵	فضیلت سوره‌ی مائده
۴۶	فضیلت سوره‌ی انعام
۴۷	فضیلت سوره‌ی توبه
۴۷	فضایل سوره‌ی هود
۴۸	فضایل سوره‌ی کهف
۴۹	فضیلت آیات اولیه‌ی سوره‌ی کهف

- ۵۰ ----- فضیلت سوره‌ی طه
- ۵۰ ----- فضیلت سوره‌ی حج
- ۵۱ ----- فضیلت سوره‌ی «ص»
- ۵۲ ----- فضیلت سوره‌ی فتح
- ۵۲ ----- فضیلت سوره‌ی «ق»
- ۵۳ ----- فضیلت سوره‌ی نجم
- ۵۳ ----- فضیلت سوره‌ی واقعه
- ۵۴ ----- فضایل سوره‌ی ملک
- ۵۶ ----- فضیلت سوره‌ی مرسلات
- ۵۶ ----- فضیلت سوره‌ی نبأ
- ۵۶ ----- فضیلت سوره‌ی تکویر و انفطار و انشقاق
- ۵۷ ----- فضیلت سوره‌ی کافرون
- ۵۸ ----- فضایل سوره‌ی اخلاص
- ۶۳ ----- فضایل سوره‌های فلق و ناس
- ۶۶ ----- نکات پراکنده‌ای در باره‌ی سوره‌ها و آیات قرآن کریم

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه مترجم

الله متعال را به سبب ارزانی بخشیدن نعمت اسلام و قرآن، سپاس می‌گوییم و بر محمد و آل و اصحابش، درود می‌فرستیم؛ زیرا آنان با ایثار و فداکاری هایشان، درخت اسلام و قرآن را آبیاری نمودند و اسلام را به ما رساندند و اینگونه بر ما منت نهادند و برای همیشه، ما را مدیون خویش ساختند. و از خداوند عزوجل مسئلت می‌نمایم که بهترین پاداش‌ها را به آنان، عنایت فرماید و ما را هم از اجر و ثواب بی بهره نگرداند؛ اما بعد:

خواننده‌ی گرامی! از آن جایی که در باب فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم یک کتاب جامع به زبان فارسی وجود نداشت و از طرفی دیگر، فضایل بسیاری که در لابلای بعضی از کتاب‌ها وجود دارد، خالی از ضعف نیست، بنده این کتاب بسیار کوچک و مفید را به پیشنهاد یکی از دوستان، ترجمه نمودم به این امید که برای خوانندگان گرامی، مفید واقع شود و حداقل، هنگام خواندن، این اطمینان را داشته باشید که احادیث آن، صحیح و یا حسن هستند یا به عبارت دیگر، قابل استدلال می‌باشند. امیدوارم که خداوند عزوجل این عمل ناچیز را از بنده بپذیرد و آن را در روز قیامت ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾

«روزی که مال و فرزندان هیچ سودی نمی‌رسانند»، در ترازوی حسناتم قرار دهد و همچنین به پیشنهاد کننده و تمامی کسانی که در چاپ و نشر آن، همکاری می‌کنند، پاداش و اجر، عنایت فرماید. در پایان، بنده را از دعای خویش، فراموش نفرمایید.

عبدالقادر ترشابی

هفدهم محرم الحرام ۱۴۳۱ هجری قمری

کوآلامپور - مالزی

مقدمه‌ی مولف

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ
شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ،
وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا
شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ،
وَعَلَى آلِهِ، وَأَصْحَابِهِ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ، وَسَلَامٌ
تَسْلِيمًا كَثِيرًا. أَمَّا بَعْدُ:

کتابچه‌ای را که در دست دارید، حاوی مجموعه‌ای از احادیث
صحیح نبی اکرم ﷺ پیرامون فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم
می‌باشد؛ بنده تلاش نمودم تا همه احادیث صحیحی را که به آنها
دست یافتم با اشاره مختصری به منبع آنها در این کتاب کوچک،
جمع آوری نمایم. انگیزه بنده از این کار، سوالی بود که در یکی از
درس‌ها، مطرح گردید و این مطلب، مورد بررسی قرار گرفت که
بسیاری از احادیث مشهور میان توده مردم درباره فضایل آیات و سوره
های قرآن کریم را علماء و دانشمندان اسلامی، ضعیف دانسته اند؛ لذا
بنده این مختصر را جمع آوری نمودم تا احادیث صحیح این باب را به

قاریانی که در قرائت سوره‌ها و آیات قرآن کریم طالب حقیقت و امیدوار اجر و پاداش هستند، تقدیم نمایم. در پایان هم از خداوند عزوجل مسئلت می‌نمایم که به ما استقامت و توفیق عنایت نماید و به سوی تحقیق رهنمون گردد، و حقا که او شایسته این کار است.

والحمد لله رب العالمین

احادیث صحیح نبی اکرم ﷺ درباره‌ی فضیلت قرآن کریم

۱- عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ».

ترجمه: عثمان بن عفان رضی الله عنہ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «بهترین شما کسی است که قرآن را یاد بگیرد و به دیگران یاد بدهد».^۱

۲- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «اقْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ».

ترجمه: ابوامامه باهلی رضی الله عنہ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «قرآن را تلاوت نمایید؛ زیرا روز قیامت، قرآن برای کسانی که آن را تلاوت نموده اند، شفاعت می نماید».^۲

۳- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ».

ترجمه: ابو موسی اشعری رضی الله عنہ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «قرآن حجتی به نفع تو یا حجتی علیه توست».^۳ (اگر آن را تلاوت نمایی، به آن، عمل کنی، حجتی به نفع تو خواهد بود؛ در غیر این صورت، حجتی علیه تو خواهد بود).

۱- صحیح بخاری و صحیح مسلم.

۲- صحیح مسلم.

۳- صحیح مسلم.

۴- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ».

ترجمه: عایشه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «کسی که در خواندن قرآن، مهارت دارد، (روز قیامت) منزلتی مانند منزلت فرشتگان بزرگوار و نیکوکار خواهد داشت، و کسی که با لکنت زبان و سختی آن را تلاوت نماید، دو پاداش دارد»!

۵- عَنْ عَقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَوْ كَانَ الْقُرْآنُ فِي إِهَابٍ، مَا مَسَّتْهُ النَّارُ» "وفي لفظ" لَوْ جُمِعَ الْقُرْآنُ فِي إِهَابٍ مَا أَحْرَقَهُ اللَّهُ بِالنَّارِ».

ترجمه: عقبه بن عامر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «اگر قرآن را داخل پوستی، قرار دهند، آتش آن را نمی سوزاند». و در روایتی آمده است که «اگر قرآن، جمع آوری گردد و داخل پوستی گذاشته شود، آتش آن را نمی سوزاند»^۱. (مؤمنی که قرآن را حفظ کند و به آن عمل نماید، به جهنم نمی رود).

۶- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْقُرْآنُ شَافِعٌ

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت طبری در معجم الکبیر و بیهقی در شعب الایمان؛ و سند آن، حسن می باشد چنانچه در صحیح الجامع آمده است. و مفهوم حدیث این است که اگر این قرآن، داخل پوستی باشد، خداوند به خاطر شرافت قرآن، آن را نمی سوزاند، پس اگر این قرآن، داخل سینه مؤمن باشد و مؤمن حدودش را رعایت کند و حروف آن را حفظ کند، شایستگی بیشتری دارد که مورد احترام قرار گیرد و دچار عذاب نگردد.

مُشَفَّعٌ، وَمَا حَلَّ مُصَدِّقٌ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ».

ترجمه: جابر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن شفاعت می کند و شفاعت آن هم پذیرفته می شود. همچنین قرآن دفاع می نماید و سخنش تصدیق می شود. هر کس قرآن را پیشوای خود، قرار دهد، قرآن او را به بهشت سوق می دهد؛ و هر کس، قرآن را پشت سر خود قرار دهد او را به سوی جهنم، سوق می دهد»^۱.

۷- عَنْ جُبَيْرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «أَبْشِرُوا فَإِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ طَرَفُهُ بِيَدِ اللَّهِ وَطَرَفُهُ بِأَيْدِيكُمْ فَتَمَسَّكُوا بِهِ فَإِنَّكُمْ لَنْ تَهْلِكُوا وَلَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا».

ترجمه: جبیر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خوشحال باشید؛ چرا که یک طرف این قرآن به دست خداوند و طرف دیگر آن به دست شماست؛ پس به آن، چنگ بزنید؛ زیرا با داشتن قرآن، هرگز گمراه نمی شوید»^۲.

۸- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «كِتَابُ اللَّهِ هُوَ حَبْلُ اللَّهِ الْمَمْدُودِ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود:

۱- روایت طبرانی با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیحه آلبنی وارد شده است.

۲- روایت طبرانی در المعجم الکبیر با سندی صحیح چنانچه در سلسله صحیحه وارد شده است.

«قرآن ریسمان الهی است که از آسمان به سوی زمین، آویزان شده است»^۱. (به آن چنگ بزنید تا به خدا برسید).

۹- عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «أَمَّا بَعْدُ: أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوْشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأَجِيبْ وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ، فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ، (فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ، وَرَغَبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ:) وَأَهْلُ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي».

ترجمه: زید بن ارقم رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اما بعد: ای مردم! من بشری بیش نیستم؛ به زودی قاصد پروردگارم (ملک الموت) می آید و من دعوتش را اجابت می کنم؛ و در میان شما دو چیز با ارزش و سنگین می گذارم: نخستین آنها کتاب الهی است که در آن، هدایت و نور، وجود دارد؛ پس کتاب خداوند متعال را محکم بگیرید و به آن، چنگ بزنید. (راوی میگوید: به محکم گرفتن کتاب الله ترغیب و تشویق نمود و فرمود:) و (دومی آنها) اهل بیت من هستند؛ درباره‌ی اهل بیت من از خدا بترسید؛ درباره‌ی اهل بیت من از خدا بترسید»^۲.

۱۰- عَنْ أَنَسٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «إِنَّ لِلَّهِ أَهْلِينَ مِنَ النَّاسِ، هُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ».

ترجمه: انس رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «خداوند متعال

۱- روایت احمد و ترمذی و ابن حدیث صحیح می باشد چنانچه در سلسله صحیحه وارد شده است.

۲- صحیح مسلم.

در میان مردم، دوستان ویژه ای دارد؛ باید بدانید که اهل قرآن، دوستان ویژه و خاص خداوند هستند»^۱.

۱۱- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضی الله عنه قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ».

ترجمه: عمر بن خطاب رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «خداوند به وسیله این کتاب، ملت هایی را بالا می برد و ملت های دیگری را به ذلت و خواری می کشاند»^۲.

۱۲- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ: (الْم) حَرْفٌ، وَلَكِنْ: أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَا م حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ».

ترجمه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، یک حرف از کتاب الهی، تلاوت نماید، یک نیکی برایش ثبت می شود. و آن نیکی، ده برابر می شود. من نمی گویم: «الف لام میم» یک حرف است؛ بلکه الف، یک حرف؛ لام یک حرف، و میم یک حرف دیگر است»^۳.

۱۳- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «وَعَلَيْكَ بِذِكْرِ اللَّهِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ فَإِنَّهُ رَوْحُكَ فِي السَّمَاءِ وَذِكْرُ

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح مسلم.

۳- روایت ترمذی و ابن حدیث، صحیح می باشد چنانچه در صحیح سنن ترمذی آمده است.

لَكَ فِي الْأَرْضِ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «همیشه به یاد خداوند متعال باش و قرآن را تلاوت کن؛ زیرا تلاوت قرآن، روح در آسمان و ذکرت در روی زمین به شمار می رود»^۱.

۱۴- عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «اقْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّكُمْ تَوْجَرُونَ عَلَيْهِ».

ترجمه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن بخوانید؛ چرا که به سبب آن، اجر و پاداش می برید»^۲.

۱۵- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ».

ترجمه: ابن عمر رضی الله عنهما می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن را فقط انسان پاک (با وضو) دست بزند»^۳.

۱۶- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْعَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ».

ترجمه: ابو موسی اشعری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «یکی از راه های تعظیم خداوند احترام گذاشتن به پیرمرد مسلمان و

۱- روایت احمد؛ و این حدیث، حسن می باشد چنانچه در سلسله صحیح آمده است.

۲- صحیح الجامع.

۳- روایت طبرانی با سند صحیح چنانچه در ارواء الغلیل آمده است.

صاحب قرآنی است که در خواندن و عمل به قرآن، افراط نمی‌کند و همچنین قرآن را رها نمی‌نماید و احترام گذاشتن به حاکم عادل است»^۱.

۱۷- عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَلْيَقْرَأْ فِي الْمُصْحَفِ».

ترجمه: ابن مسعود رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، دوست دارد محبتش نسبت به خدا و پیامبرش، افزایش یابد، قرآن را از مصحف تلاوت نماید»^۲. یعنی با نگاه به مصحف، تلاوت کند.

۱۸- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ».

ترجمه: ابن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «غبطه خوردن فقط بر دو نفر، جایز است: نخست، شخصی که خداوند متعال به او قرآن عنایت نموده است و او آن را شب و روز، تلاوت می‌نماید. و دومی، کسی که خداوند متعال به او مال عنایت فرموده است

۱- روایت ابوداود با سند صحیح چنانچه در صحیح سنن أبی داود آمده است.

۲- روایت بیهقی در الشعب با سند حسن چنانچه در سلسله صحیحه آمده است.

و او آن را شب و روز، انفاق می نماید»^۱.

۱۹- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ إِذَا دَخَلَ الْجَنَّةَ أَقْرَأَ وَارْقَى وَرَتَّلَ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَنْزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا».

ترجمه: ابن عمر رضی الله عنهما می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هنگامی که صاحب قرآن، وارد بهشت شود، به او می گویند: قرآن بخوان و بالا برو همان گونه که در دنیا با ترتیل، قرآن می خواندی؛ زیرا منزلت تو نزد آخرین آیه‌ای است که آن را تلاوت می کنی»^۲.

۲۰- عن عقبه بن عامر رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى بُطْحَانَ أَوْ الْعَقِيقِ فَيَأْتِيَ كُلَّ يَوْمٍ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ زَهْرًاوَيْنِ، فِي غَيْرِ أَثَمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ، فَلَا أَنْ يَغْدُوَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَتَعَلَّمَ أَوْ يَقْرَأَ آيَتَيْنِ مِنَ كِتَابِ اللَّهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ وَثَلَاثَ خَيْرٌ مِنْ ثَلَاثٍ وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ مِنْ أَرْبَعٍ وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ».

ترجمه: عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «چه کسی از شما دوست دارد که هر روز صبح به بطحان یا عقیق برود و بدون این که مرتکب گناه یا قطع ارتباط خویشاوندی شود، دو شتر بزرگ کوهان و زیبا بیاورد؟ بدانید که اگر یکی از شما به مسجد برود و دو آیه از کتاب خدا بیاموزد یا تلاوت نماید، برایش از دو شتر بهتر است. و سه آیه از سه شتر، چهار آیه از چهار شتر، و هر تعداد آیه از

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت احمد با سند صحیح و نگا صحیح سنن أبی داود.

همان اندازه شتر، بهتر است»^۱.

۲۱- عن البراء بن عازب رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «حَسِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ، فَإِنَّ الصَّوْتِ الْحَسَنَ يَزِيدُ الْقُرْآنَ حُسْنًا "وفي لفظ" زَيَّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ».

ترجمه: براء بن عازب رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «با صدایتان، به قرآن، زیبایی ببخشید، زیرا صدای خوب، زیبایی قرآن را افزایش می دهد». و در روایتی آمده است که فرمود: «قرآن را با صداهایتان، مزین نمایید»^۲.

۲۲- عن جابر رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ بِالْقُرْآنِ الَّذِي إِذَا سَمِعْتَهُ يَقْرَأُ رَأَيْتَ أَنَّهُ يَخْشَى اللَّهَ».

ترجمه: جابر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «بهترین قاری قرآن، کسی است که هنگامی که قرائتش را می شنوید، خشیت و ترس الهی را در او مشاهده می نمایید»^۳.

۲۳- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ».

ترجمه: ابن عمر رضی الله عنهما می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «مثال

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث، صحیح است چنانچه در صحیح سنن أبی داود و سلسله صحیح آمده است.

۳- روایت ابن ماجه، و این حدیث، صحیح می باشد چنانچه در صحیح الترغیب والترهیب آمده است.

قاری قرآن مانند صاحب شتری است که زانوی آن را بسته باشد. اگر از او نگهداری کند، نزدش می ماند و اگر او را رها سازد، می رود»^۱.

۲۴- عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «بِئْسَمَا لِأَحَدِكُمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَذَا وَكَذَا بَلْ هُوَ يُنْسِي فَاستَذْكِرُوا الْقُرْآنَ، فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفْصِيًّا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النِّعَمِ مِنْ عَقْلِهَا».

ترجمه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «چقدر بد است برای کسی که می گوید: فلان و فلان آیه را فراموش کردم؛ بلکه فراموش گردانیده شده اند. قرآن را زیاد تلاوت کنید؛ زیرا قرآن، زودتر از فرار کردن شتر از سینه مردم می گریزد»^۲.

۲۵- عن عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «تَعَلَّمُوا كِتَابَ اللَّهِ وَتَعَاهِدُوهُ وَتَغْنَّوْا بِهِ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ ثَقَلًا مِنَ الْمَخَاضِ فِي الْعُقْلِ».

ترجمه: عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «کتاب خدا (قرآن) را یاد بگیرید و همیشه آنرا تلاوت نمایید و با آواز خوش بخوانید؛ سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، قرآن از بچه شتر یک ساله ای که زانویش بسته شده است، زودتر می گریزد»^۳.

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۳- روایت احمد و حدیث، صحیح می باشد چنان چه در صحیح الترغیب و الترہیب آمده است.

۲۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَا أَذِنَ اللَّهُ لَشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيِّ حَسَنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند به هیچ چیز دیگری به اندازه‌ای که به صدای پیامبر خوش صوتی که قرآن را با آواز خوب و صدای بلند می‌خواند، گوش نداده است»^۱.

۲۷- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأَ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْأَثْرِجَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرِّيحَانَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ، لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ».

ترجمه: ابوموسی اشعری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «مؤمنی که قرآن می‌خواند و به آن، عمل می‌کند مانند ترنجبی است که طعم خوبی دارد و از بوی خوشی برخوردار است. و مؤمنی که قرآن نمی‌خواند ولی به آن، عمل می‌کند مانند خرمایی است که طعمش شیرین است ولی بویی ندارد. و مثال منافقی که قرآن می‌خواند، مانند ریحانی است که بوی خوش ولی طعمش تلخ است. و مثال منافقی که قرآن نمی‌خواند، مانند حنظله (هندوانه ابو جهل) است که هم طعمش تلخ یا ناپاک است و هم بوی تلخی دارد»^۲.

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۲۸- عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ فِي لَيْلَةٍ كُتِبَ لَهُ قُنُوتُ لَيْلَةٍ "وَفِي لَفْظٍ" كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ».

ترجمه: تمیم داری رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس شبانه، صد آیه بخواند، برایش عبادت یک شب نوشته می شود». و در یک لفظ آمده است که فرمود: «جزو عبادت کنندگان نوشته می شود»^۱.

۲۹- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا يَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثٍ».

ترجمه: عبدالله بن عمر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، قرآن را در کمتر از سه روز بخواند، آن را نمی فهمد»^۲.

۳۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، قرآن را با صدای خوب نخواند از ما نیست»^۳.

۳۱- عَنْ جُنْدُبٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «اقْرَأُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّخَفْتُمْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ فَعُومُوا».

۱- صحیح ابن خزیمه و حاکم، و حدیث صحیح می باشد چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- روایت أبوداود و ترمذی و ابن ماجه، و حدیث صحیح می باشد چنان چه در صحیح سنن أبی داود آمده است.

۳- صحیح بخاری.

ترجمه: جندب رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن بخوانید تا زمانی که دل های شما بر آن، اتفاق دارند؛ و هرگاه در آن، اختلاف نمودید، بروید»^۱. یا اینکه «تا زمانی که حضور قلب دارید، قرآن تلاوت نمایید، اما هنگامی که حضور قلب ندارید و فکرتان، پراکنده گردید، آن را ترک کنید».

۳۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَا تُجَادِلُوا فِي الْقُرْآنِ فَإِنَّ جِدَالَ فِيهِ كُفْرٌ».

ترجمه: عبد الله بن عمرو رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «درباره قرآن با یکدیگر نزاع و اختلاف نکنید؛ زیرا نزاع و اختلاف در مورد قرآن، انسان را به کفر می کشاند»^۲.

۳۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «إِنَّمَا هَلَاكُ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِهَذَا ضَرْبُوا كِتَابَ اللَّهِ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ، فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحْلَوْهُ، وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرَّمُوهُ، وَمَا كَانَ مِنْ مُتَشَابِهٍ فَأَمِنُوا بِهِ».

ترجمه: عبد الله بن عمرو رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «امت های گذشته، زمانی هلاک شدند که در چنین وضعیتی افتادند که بخشی از کتاب خدا را در برابر بخش دیگر آن، قرار می دادند؛ پس آنچه حلال است، حلال بدانید؛ و آنچه که حرام است، حرام

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت طایلسی؛ و این حدیث، صحیح می باشد چنان چه در سلسله صحیح آمده است.

بدانید؛ و آنچه که متشابه است به آن، ایمان بیاورید»^۱.

۳۴- عن جَابِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَابْتَغُوا بِهِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ قَوْمٌ يُقِيمُونَهُ أَقَامَةَ الْقَدْحِ يَتَعَجَّلُونَهُ وَلَا يَتَأَجَّلُونَهُ». وفي رواية: «يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ فَيَسْأَلُونَ بِهِ النَّاسَ».

ترجمه: جابر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «قرآن بخوانید و با خواندن قرآن به دنبال خشودی خداوند متعال باشید قبل از اینکه گروهی بیایند که در خواندن قرآن مانند راست کردن تیر دقت می کنند و هدفشان از خواندن قرآن، رسیدن به منافع دنیوی است نه اخروی».

و در روایتی آمده است که فرمود: «قرآن می خوانند و به وسیله آن از مردم، (مال و دنیا) طلب می کنند»^۲.

۳۵- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَيْبٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَأَعْمَلُوا بِهِ وَلَا تَجْفُوا عَنْهُ وَلَا تَغْلُوا فِيهِ وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ وَلَا تَسْتَكْثِرُوا بِهِ».

ترجمه: عبدالرحمن بن شبل رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «قرآن بخوانید و به آن عمل کنید و از آن فاصله نگیرید و در آن (با تعمق بیش از حد) افراط نکنید و آن را وسیله ای برای امرار معاش و

۱- روایت طبرانی. این حدیث صحیح می باشد چنان چه در سلسله صحیح آمده است.

۲- روایت احمد و ابوداود؛ و این حدیث، صحیح می باشد چنانچه در صحیح سنن ابی داود و سلسله صحیح آمده است.

فزون طلبی دنیوی قرار ندهید»^۱.

۳۶- عن ابي الدرداء رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ أَخَذَ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ قَوْسًا فَلَدَهُ اللَّهُ مَكَانَهَا قَوْسًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ترجمه: ابودرداء رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس در قبال آموزش قرآن، کمانی دریافت کند، روز قیامت، خداوند به جای آن، یک کمان آتشین به گردش، آویزان می نماید»^۲.

توضیح: حدیث فوق را بعضی از علما ضعیف دانسته اند و برخی دیگر آن را منسوخ دانسته یا تأویل کرده اند؛ چرا که جمهور علما و محدثین گرفتن مزد را در برابر آموزش قرآن، با توجه به حدیث بعدی و احادیث دیگر، جایز می دانند والله أعلم. مترجم

۳۷- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «إِنَّ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللَّهِ».

ترجمه: ابن عباس رضی الله عنهما می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «شایسته ترین چیزی که در قبال آن، مزد دریافت می نماید، کتاب خداست»^۳.

۳۸- عن أبي هريرة رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمْ

۱- روایت احمد با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیحه آمده است.

۲- روایت بیهقی با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیحه آمده است.

۳- صحیح بخاری.

الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هرگاه، گروهی از مردم در یکی از خانه های خدا (مساجد) جمع شوند و کتاب الهی را تلاوت کنند و آن را برای یکدیگر بخوانند، آرامش بر آنان، نازل می شود و فرشتگان آنها را احاطه می کنند و خداوند آنان را نزد فرشتگان یاد می نماید»^۱.

۳۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «يَجِيءُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ جَلِّهِ، فَيُلْبِسُ تَاجَ الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ فَيُلْبِسُ حُلَّةَ الْكَرَامَةِ ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ ارْضَ عَنْهُ فَيَرْضَى عَنْهُ فَيَقَالُ لَهُ: اقْرَأْ وَارْتَقِ وَتُرَادُّ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «روز قیامت، صاحب قرآن می آید؛ در این هنگام، قرآن می گوید: پروردگارا! او را مزین گردان. پس تاج شرافت بر سرش می گذارند. سپس قرآن می گوید: پروردگارا! بیشتر از این، مزینش گردان. پس لباس شرافت به تنش می کنند. آنگاه قرآن می گوید: پروردگارا! از او راضی و خشنود باش. پس به او گفته می شود: بخوان و (در درجات بهشت) بالا برو و با هر آیه، یک نیکی به نیکی هایش، افزوده می شود»^۲.

۴۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت ترمذی و ابن خزیمه و حاکم نیشابوری با سند صحیح چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

عَلَيْهِ السَّلَامُ: «الصَّيَّامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ الصَّيَّامُ: رَبِّ إِنِّي مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ بِالنَّهَارِ فَشَفَّعْنِي فِيهِ وَيَقُولُ الْقُرْآنُ: رَبِّ مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفَّعْنِي فِيهِ. فَيُشَفَّعَانِ».

ترجمه: عبدالله بن عمرو رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «روزه و قرآن برای بنده شفاعت می کنند؛ روزه می گوید: پروردگارا! من او را روزها از خوردن و نوشیدن جلوگیری کردم، پس شفاعتم را درباره‌ی او قبول کن. قرآن می گوید: پروردگارا! من شب ها او را برای خوابیدن نگذاشتم؛ پس شفاعتم را در مورد او قبول کن. اینجاست که شفاعت آنها پذیرفته می شود»^۱.

۴۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يَكُتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس در شب، ده آیه بخواند جزو غافلان نوشته نمی شود»^۲.

۴۲- عَنْ بَرِيدَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَتَعَلَّمَهُ وَعَمِلَ بِهِ الْبَسَ وَالِدَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَاجًا مِنْ نَوْرِ ضَوْوِهِ مِثْلَ ضَوْءِ الْقَمَرِ وَيَكْسِي وَالِدَاهُ حِلَّتَانِ لَا تَقُومُ لَهُمَا الدُّنْيَا فَيَقُولَانِ: بَمَا كَسَيْنَا هَذَا؟ فَيَقَالُ: بِأَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ».

۱- روایت احمد و طبرانی و حاکم نیشابوری با سند صحیح چنانچه در صحیح ترمذ و ترمذی آمده است.

۲- روایت حاکم و با روایت دیگری تقویت می شود چنان چه در صحیح ترمذی و ترمذی آمده است.

ترجمه: بریده رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، قرآن بخواند و یاد بگیرد و به آن عمل نماید، روز قیامت بر سر پدر و مادرش تاجی از نور می گذارند که نوری مانند نور خورشید دارد. همچنین دو دست لباس به آنان می پوشانند که از همه‌ی دنیا، ارزش بیشتری دارند. آنان می گویند: به سبب چه عملی این لباس ها را به تن ما نموده اند؟ جواب می دهند: به سبب اینکه فرزند شما قرآن را فرا گرفته است»^۱.

۴۳- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَا تُسَافِرُوا بِالْقُرْآنِ فَإِنِّي لَا أَمْنُ أَنْ يَنَالَهُ الْعَدُوُّ».

ترجمه: ابن عمر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن را در سفره ها، همراه خود نبرید؛ زیرا می ترسم که بدست دشمن بیافتد.^۲ (در نتیجه، هتک حرمت شود. قابل یادآوری است که این منع، مربوط به زمانی است که بیم هتک حرمت باشد؛ در غیر این صورت، اشکالی ندارد. والله أعلم).

۴۴- عَنْ عُمَرَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «أُنْزِلَ الْقُرْآنُ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ».

ترجمه: عمر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «همانا این قرآن بر هفت وجه نازل شده است. پس با هر قرائتی که برای شما

۱- روایت حاکم نیشابوری و نگا سلسله صحیحه.

۲- صحیح مسلم.

آسان تر است، بخوانید»^۱.

۴۵- عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ رَبِّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: «إِنَّمَا بَعَثْتُكَ لَأَبْتَلِيكَ وَأَبْتَلِيَ بِكَ وَأَنْزَلْتُ عَلَيْكَ كِتَابًا لَا يَغْسِلُهُ الْمَاءُ تَقْرُوهُ نَائِمًا وَيَقْظَانِ».

ترجمه: عیاض بن حمار رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ به روایت از پروردگار پاک و بلند مرتبه اش فرمود: «تو را مبعوث نمودم تا هم تو را آزمایش کنم و هم بوسیله‌ی تو دیگران را در بوت‌های آزمایش قرار دهم؛ و کتابی بر تو نازل نمودم که آب آن را نمی‌شوید (با گذشت زمان از بین نمی‌رود؛ بلکه در سینه‌ها محفوظ است) و در حالت خواب و بیداری، آن را تلاوت می‌نمایی»^۲.

(چه خواب باشی و چه بیدار، این کتاب، حفظ می‌شود).

۴۶- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَوْ كَانَتْ سُورَةٌ وَاحِدَةٌ لَكَفَّتِ النَّاسَ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «اگر یک سوره، خوانده شود، همه مردم را کفایت می‌نماید»^۳.

۴۷- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح مسلم.

۳- روایت احمد و أبوداود با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیح آمده است. قابل یادآوری است که این جمله در سیاق یک داستان آمده است.

قرأ القرآن لم يرد إلى أرذل العمر، وذلك قوله عز وجل
(ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٦﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا ...) [تین: ۵-۶].
قال: إلا الذين قرءوا القرآن».

ترجمه: ابن عباس رضی الله عنهما می گوید: هر کس قرآن تلاوت نماید،
به کهنسالی ای که همراه با ذلت باشد مبتلا نمی شود. و این، تفسیر این
سخن خداوند متعال است که می فرماید: ﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٦﴾
إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا ...﴾ [تین: ۵-۶].

«سپس انسان را به مراحل پست زندگی برگردانیم مگر کسانی
که ایمان آوردند...» که در اینجا ایمان آوردن به معنی قرائت قرآن
می باشد.^۱

۴۸- عن ابن مسعود رضی الله عنه قَالَ: «إِنْ أَصْفَرَ الْبَيْوتُ بَيْتَ
لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ».

ترجمه: ابن مسعود رضی الله عنه می گوید: خالی ترین خانه، خانه ای است
که در آن، هیچ چیز از کتاب الهی (قرآن) وجود نداشته باشد.^۲

۱- روایت حاکم نیشابوری؛ و این اثر در صحیح ترغیب و ترهیب به صورت
موقوف، آمده است.

۲- روایت حاکم نیشابوری؛ این اثر نیز به صورت موقوف در صحیح ترغیب
و ترهیب، وارد شده است. این دو اثر به صورت موقوف از قول ابن
عباس و ابن مسعود رضی الله عنهما به ثبوت رسیده است. این باب را با این دو اثر به
پایان رساندم زیرا اینها حکم حدیث مرفوع را دارند. (این جمله اخیر
مؤلف، قابل نقد و بررسی است).

دوم: آنچه که از رسول الله ﷺ در فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم به ترتیب مصحف به صحت رسیده است

فضیلت سوره‌ی فاتحه

۱- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ: كُنْتُ أُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ أَجِبْهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي. فَقَالَ: «أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ)؟ [انفال: ۲۴]. ثُمَّ قَالَ لِي: «لَا عَلَمَكَ سُورَةٌ هِيَ أَعْظَمُ السُّورِ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ» ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قُلْتُ لَهُ: أَلَمْ تَقُلْ «لَا عَلَمَكَ سُورَةٌ هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ»؟ قَالَ: «(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيَتْهُ».

ترجمه: ابوسعید بن معلی می‌گوید: در مسجد نبوی، نماز می‌خواندم که رسول الله ﷺ مرا صدا زد. جواب ندادم. سپس گفتم: ای رسول خدا! من مشغول نماز خواندن بودم. آن حضرت ﷺ گفت: «مگر خداوند نفرموده است ﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾؟ [انفال: ۲۴].

یعنی «فرمان خدا را بپذیرید و رسولش را اجابت کنید هنگامی که شما را برای امری حیاتی فرا خواند». آنگاه به من فرمود: «قبل از اینکه از مسجد خارج شوی، سوره‌ای را که بزرگ‌ترین سوره‌ی قرآن است به تو می‌آموزم». سپس دستم را گرفت و هنگامی که خواست از

مسجد بیرون برود به او گفتم: مگر به من نگفتی که سوره‌ای را که بزرگ‌ترین سوره‌ی قرآن است، به تو می‌آموزم؟ فرمود: «آن، سوره‌ی حمد است که دارای ۷ آیه می‌باشد و در هر رکعت نماز، تکرار می‌شود و آن، همان قرآن بزرگی است که به من عنایت شده است»^۱.

۲- عن أبي بن كعب رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أُنْزِلَ اللَّهُ فِي التَّوْرَةِ وَلَا فِي الْإِنْجِيلِ مِثْلُ أَمِّ الْقُرْآنِ وَإِنِّهَا السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُعْطِيَتْهُ "وَفِي لَفْظٍ" وَلَا فِي الزَّبُورِ وَلَا فِي الْفُرْقَانِ».

ترجمه: ابی بن کعب رضی اللہ عنہ می‌گوید: رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، خداوند متعال نه در تورات و نه در انجیل مانند ام القرآن (فاتحه) نازل نفرموده است. این سوره، دارای هفت آیه می‌باشد که در هر رکعت نماز، تکرار می‌شود و همان قرآن بزرگی است که به من عنایت شده است». و در روایتی آمده است که: «در تورات، انجیل، زبور و بقیه‌ی فرقان (قرآن) مانند آن نازل نشده است»^۲.

۳- عن أنس رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم: أَفْضَلُ الْقُرْآنِ (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ..).

ترجمه: انس رضی اللہ عنہ می‌گوید: رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود: «بهترین

۱- صحیح بخاری.

۲- روایت ترمذی؛ و این حدیث، صحیح می‌باشد چنان که در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

سوره‌ی قرآن، فاتحه است»^۱. (یعنی اجر و ثواب خواندن سوره‌ی فاتحه از سایر سوره‌ها بیشتر است).

۴- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: بَيْنَمَا جِبْرِيلُ قَاعِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ نَقِيضًا (صَوْتًا) مِنْ فَوْقِهِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: «هَذَا بَابٌ مِنَ السَّمَاءِ فُتِحَ الْيَوْمَ لَمْ يُفْتَحْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَنَزَلَ مِنْهُ مَلَكٌ فَقَالَ: هَذَا مَلَكٌ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ لَمْ يَنْزَلْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَسَلَّمَ وَقَالَ: أَبَشِرْ بَنُورَيْنِ أَوْتِيَتْهُمَا لَمْ يُؤْتِيَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ وَخَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهُمَا إِلَّا أُعْطِيَتْهُ».

ترجمه: ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا می‌گوید: روزی، جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام نزد نبی اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نشسته بود که از بالای سرش، صدایی شنید. پس سرش را بلند کرد و گفت: «این دروازه‌ای است که امروز از آسمان باز شده است و به جز امروز، هرگز باز نشده است». آنگاه از آن دروازه، فرشته‌ای پایین آمد و جبرئیل گفت: «این فرشته‌ای است که به زمین آمده است و به جز امروز، هرگز به زمین نیامده است». سپس آن فرشته، سلام کرد و گفت: «تو را به دو نور مژده می‌دهم که به تو عنایت شده‌اند و به هیچ پیامبری قبل از تو عنایت نشده‌اند. آنها سوره‌ی فاتحه و آیات پایانی سوره‌ی بقره هستند. هر قسمت از آنها را بخوانی، سؤال اجابت می‌شود»^۲.

(هدف از خواتیم سوره‌ی بقره از **أَمَّنَ الرَّسُولُ** تا پایان سوره

۱- روایت حاکم نیشابوری؛ واین حدیث، صحیح می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیح‌ها آمده است.

۲- صحیح مسلم.

می باشد).

۵- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: كُنَّا فِي مَسِيرٍ لَنَا فَنَزَلْنَا فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ فَقَالَتْ: إِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سَلِيمٍ، وَإِنَّ نَفَرَنَا غُيِبَ فَهَلْ مِنْكُمْ رَاقٍ؟ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مَا كُنَّا نَأْتِيهِ بِرُقِيَّةٍ فَرَقَاهُ فَبَرَأَ فَأَمَرَ لَهُ بِثَلَاثِينَ شَاةً وَسَقَانَا لَبَنًا فَلَمَّا رَجَعَ قُلْنَا لَهُ أَكُنْتَ تُحْسِنُ رُقِيَّةً أَوْ كُنْتَ تَرْقِي؟ قَالَ: لَا مَا رَقِيتُ إِلَّا بِأَمِّ الْكِتَابِ قُلْنَا: لَا تُحَدِّثُوا شَيْئًا حَتَّى نَأْتِيَ - أَوْ نَسْأَلَ - النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله و سلم فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَاهُ لِلنَّبِيِّ صلی الله علیه و آله و سلم فَقَالَ: «وَمَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنَّهَا رُقِيَّةٌ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا إِلَى بَيْتِهِمْ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: ما در سفر به سر می بردیم پس جایی، منزل گرفتیم. دختر بچه‌ای آمد و گفت: سردار طایفه را عقری گزیده است و کسی در آبادی ما وجود ندارد. آیا در میان شما کسی وجود دارد که دم کند؟ مردی برخاست و با او به راه افتاد که ما گمان نمی کردیم دم بدانند. به هر حال، وی را دم نمود و او بهبود یافت. آن گاه دستور داد تا به او سی گوسفند بدهند. همچنین به ما شیر نوشاند. هنگامی که برگشت، به او گفتیم: آیا دم کردن را خوب می دانستی و در گذشته هم دم می نموده ای؟ گفت: نه، فقط با فاتحه، دم کردم. به او گفتیم تا زمانی که نزد نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نرفته ایم یا از ایشان نپرسیده‌ایم، هیچ اقدامی نکنید (در گوسفندان تصرفی نکنید).

به هر حال، هنگامی که به مدینه آمدیم، ماجرا را برای نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم بازگو نمودیم. آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «از کجا دانستی که با سوره‌ی فاتحه، دم می کنند؟ آنها را میان خود تقسیم کنید و برای من

نیز سهمی در نظر بگیرید»^۱.

۶- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ - وَفِي لَفْظٍ: فَنِصْفَهَا لِي وَنِصْفَهَا لِعَبْدِي - فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾). قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: حَمَدَنِي عَبْدِي وَإِذَا قَالَ: (الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾). قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ: (مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣﴾). قَالَ: مَجَّدَنِي عَبْدِي أَوْ فَوَّضَ إِلَيَّ عَبْدِي فَإِذَا قَالَ: (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ وَنَسْتَعِينُ ﴿٤﴾). قَالَ: هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. فَإِذَا قَالَ: (أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٥﴾) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٦﴾). قَالَ: هَذَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ».

ترجمه: ابوهریره رضی اللہ عنہ می گوید: شنیدم که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفت: «خداوند متعال فرموده است: من نماز را میان خودم و بنده ام به دو نیم تقسیم نموده ام و به درخواست بنده ام پاسخ مثبت می دهم؛ پس هنگامی که بنده **﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾﴾** بگوید، خداوند می گوید: بنده ام مرا ستایش کرد. وقتی که بنده **﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾﴾** بگوید، خداوند می گوید: بنده ام مرا ثنا گفت. هنگامی که بنده

﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾^(۱) بگوید، خداوند می گوید: بنده ام عظمت مرا بیان کرد، و یک بار می گوید: بنده ام اختیارش را به من سپرد. و هنگامی که بنده ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ وَنَسْتَعِينُ﴾^(۲) بگوید، خداوند می گوید: این (ارتباط) میان من و بنده است (ارتباط عبودیت و بندگی) و بنده ام هر چه بخواهد به او می دهم. و وقتی که ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾^(۳) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾^(۴) بگوید، خداوند می گوید: این خواسته‌ی بنده ام را برآورده نمودم و سؤال بنده ام را پاسخ دادم.^۱

۷- عَنْ وَائِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أُعْطِيْتُ مَكَانَ التَّوْرَةِ السَّبْعَ وَأُعْطِيْتُ مَكَانَ الزَّبُورِ الْمِائِينَ وَأُعْطِيْتُ مَكَانَ الْإِنْجِيلِ الْمِائَتَيْنِ وَفُضِّلْتُ بِالْمُفَصَّلِ».

ترجمه: وائله بن اسقع رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «بجای تورات، هفت سوره (از بقره تا براءت در صورتی که سوره‌ی توبه و براءت را یکی بدانیم) به من عنایت شده است و به جای زبور، صدتایی‌ها (سوره‌هایی که آیات آنها اندکی بیشتر از صد است) به من عنایت شده است و به جای انجیل، مثنائی (سوره‌هایی که آیات آنها اندکی کمتر از صد است) به من عنایت شده است. و برتری من در

سوره‌های مفصل است که به من عنایت شده اند»^۱. (از سوره‌ی حجرات تا پایان قرآن مجید) والله اعلم.

۸- عن عبادة بن الصامت رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا يَقْرَأُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ» وَفِي رَوَايَةٍ «لَا تَجْزِي صَلَاةً».

ترجمه: از عباده بن صامت رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «نماز هیچ کس بدون خواندن سوره‌ی فاتحه، صحیح نیست». و در روایتی آمده است که فرمود: «کافی نیست»^۲.

۹- عن أبي هريرة رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَهِيَ خِدَاجٌ هِيَ خِدَاجٌ هِيَ خِدَاجٌ غَيْرُ تَمَامٍ».

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، نمازی بدون سوره‌ی فاتحه بخواند، نمازش ناقص است؛ نمازش ناقص است؛ نمازش ناقص است و کامل نیست»^۳.

۱۰- عن أبي هريرة رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: «غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ» فَقُولُوا: آمِينَ. فَمَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هرگاه،

۱- روایت طبرانی؛ و این حدیث صحیح می‌باشد چنان‌چه در صحیح ترغیب و ترهیب و صحیح الجامع آمده است.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۳- صحیح مسلم.

امام «غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الْضَالِّينَ» گفت، آمین بگوئید، زیرا آمین گفتن هر کس با آمین گفتن فرشتگان در آسمان، همزمان باشد، گناهان گذشته اش، مغفرت می شوند»^۱.

فضایل سوره‌ی بقره

۱- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم: «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ».

ترجمه: از ابوهریره رضی اللہ عنہ روایت است که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «خانه هایتان را تبدیل به قبرستان نکنید؛ همانا شیطان از خانه‌ای که در آن، سوره‌ی بقره خوانده می شود، فرار می کند»^۲.

۲- عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رضی اللہ عنہ قَالَ: بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَفَرَسُهُ مَرْبُوطٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتْ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ فَقَرَأَ فَجَالَتْ الْفَرَسُ، فَسَكَتَ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتْ الْفَرَسُ، فَأَنْصَرَفَ وَكَانَ إِنَّهُ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا فَلَمَّا اجْتَرَّهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيُّ صلی اللہ علیہ وسلم فَقَالَ: «اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ» قَالَ: فَأَشْفَعْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ تَطَأَ يَحْيَى وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَأَنْصَرَفْتُ إِلَيْهِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا مِثْلُ الظِّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ فَخَرَجْتُ حَتَّى لَا أَرَاهَا قَالَ «وَتَذَرِي مَا ذَاكَ» قَالَ: لَا قَالَ: «تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ ذَنُتْ لِصَوْتِكَ وَلَوْ قَرَأْتَ لَأَصْبَحَتْ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا لَا تَتَوَارَى مِنْهُمْ».

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح مسلم.

ترجمه: از اسید بن حضیر رضی الله عنه روایت است که او در یکی از شب‌ها در حالیکه اسبش در نزدیکی او بسته شده بود، سوره‌ی بقره را تلاوت می‌کرد؛ ناگهان، اسب شروع به دست و پا زدن کرد. اسید، سکوت نمود. اسب نیز آرام گرفت. او دوباره شروع به خواندن قرآن نمود. اسب نیز شروع به دست و پا زدن کرد. سرانجام، از خواندن قرآن منصرف شد؛ زیرا فرزندش؛ یحیی؛ نزدیک اسب قرار داشت. پس هنگامی که فرزندش را از آنجا دور ساخت، سرش را به سوی آسمان بلند کرد تا اسب را نبیند.

صبح روز بعد، ماجرا را برای نبی اکرم صلی الله علیه و آله بازگو نمود. آنحضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «ای فرزند حضیر! (چه خوب بود) به تلاوت ادامه می‌دادی، (چه خوب بود) به تلاوت ادامه می‌دادی». اسید گفت: ای رسول خدا! یحیی نزدیک آن بود. ترسیدم که او را لگدمال کند. بدین جهت، سرم را بلند کردم و بسوی فرزندم رفتم. آنگاه به سوی آسمان نگاه کردم؛ چیزی شبیه سایبان دیدم که اشیایی مانند چراغ در آن وجود داشت. پس بیرون رفتم تا آنها را نبینم. رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «آیا می‌دانی که آنها چه بودند؟» گفت: خیر. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «آنان فرشتگان بودند که به خاطر صدایت، نزدیک آمده بودند. و اگر به قرائت ادامه می‌دادی، آنها تا صبح، آنجا می‌ماندند بدون اینکه از نظر مردم، پنهان بمانند»^۱.

۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَسَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رضی الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «لِكُلِّ شَيْءٍ سَنَامٌ وَإِنَّ سَنَامَ الْقُرْآنِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ».

ترجمه: از ابوهریره و سهل بن سعد رضی الله عنهما روایت است که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هر چیز، کوهانی (بلندی و قله ای) دارد؛ همانا قله‌ی قرآن کریم سوره بقره می باشد»^۱.

۴- عن أبي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رضی الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَقُولُ: «افْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ افْرَأُوا الزَّهْرَاوِينَ الْبَقْرَةَ وَسُورَةَ آلِ عِمْرَانَ فَإِنَّهُمَا يَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُمَا غَمَامَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا غَيَّائَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا فَرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تَحَاجَّانِ عَنْ أَصْحَابِهِمَا افْرَأُوا سُورَةَ الْبَقْرَةِ فَإِنَّ أَخَذَهَا بَرَكَةٌ وَتَرَكَهَا حَسْرَةٌ وَلَا تَسْتَطِيعُهَا الْبَطْلَةُ» (قَالَ مُعَاوِيَةُ: بَلَّغْنِي أَنَّ الْبَطْلَةَ السَّحَرَةُ).

ترجمه: ابوامامه باهلی رضی الله عنه می گوید: شنیدم که رسول الله صلی الله علیه و آله می فرمود: «قرآن بخوانید؛ زیرا قرآن روز قیامت برای صاحبانش، شفاعت می کند. دو سوره‌ی نورانی بقره و آل عمران را بخوانید؛ زیرا آن دو روز قیامت به شکل دو ابر یا دو سایبان یا دو گروه پرنده که بال گشوده اند، می آیند و از صاحبانشان، دفاع می کنند. سوره‌ی بقره را بخوانید؛ زیرا یاد گرفتن آن، برکت است و ترک کردن آن، باعث حسرت می شود و ساحران تاب و تحمل آن را ندارند»^۲.

۵- عن النَّوَاسِ بْنِ سَمْعَانَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَهْلُهُ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ تَقْدُمُهُ سُورَةُ الْبَقْرَةِ وَالْأَلِ عِمْرَانَ». وَضُرِبَ لَهُمَا رَسُولُ

۱- روایت ترمذی؛ و این روایت، حسن لغیره است چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- صحیح مسلم.

اللَّهُ ﷻ ثَلَاثَةَ أَمْثَالٍ مَا نَسِيْتُهُنَّ بَعْدُ قَالَ: «كَأَنَّهُمَا غَمَامَتَانِ أَوْ ظِلَّتَانِ سَوْدَاوَانِ بَيْنَهُمَا شَرْقٌ أَوْ كَأَنَّهُمَا حِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تَحَاجَّانِ عَنْ صَاحِبِيهِمَا».

ترجمه: از نواس بن سمعان رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «روز قیامت، قرآن و اهل قرآن [عاملان به آن] را می‌آورند در حالی که پیشاپیش قرآن سوره‌های بقره و آل عمران قرار دارند».

راوی می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله سوره‌های بقره و آل عمران را به سه چیز تشبیه نمود که من آنها را تاکنون فراموش نکرده‌ام. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «آنها مانند دو ابر یا دو سایبان سیاه هستند که میان آنها نور وجود دارد یا مانند دو گروه پرنده هستند که پر گشوده اند و از صاحبشان دفاع می‌نمایند»^۱.

۶- عن أبي أمامة الباهلي رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷻ: «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُورِ ثَلَاثِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَطَهُ».

ترجمه: ابو امامه باهلی رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «اسم اعظم الهی که هرگاه با آن فراخوانده شود، اجابت می‌کند در سه سوره‌ی بقره، آل عمران و طه وجود دارد»^۲.

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت ابن ماجه قزوینی و حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح می‌باشد چنانچه در سلسله احادیث صحیحه آمده است.

فضایل آیه الكرسی

۱- عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «يَا أَيُّهَا الْمُنْذِرُ أَتَذَرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَعْظَمُ». قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَأَعَادَ عَلَيَّ فَقُلْتُ: (اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ). قَالَ: فَضْرَبَ فِي صَدْرِي وَقَالَ: «وَاللَّهُ لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ أَبَا الْمُنْذِرِ».

ترجمه: ابی بن کعب رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله خطاب به من فرمود: «ای ابوالمنذر! آیا می دانی کدام آیه ی قرآن کریم، بزرگتر است؟» گفتم: خدا و رسولش بهتر می دانند. آنحضرت صلی الله علیه و آله دوباره سؤالش را تکرار نمود. گفتم: آیه الكرسی است. رسول الله به سینه ام زد و فرمود: «ای ابوالمنذر! علم مبارکت باشد».

۲- وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ لِهَذِهِ الْآيَةِ لِسَانًا وَشَفَتَيْنِ تُقَدِّسُ الْمَلِكَ عِنْدَ سَاقِ الْعَرْشِ».

ترجمه: از ابی بن کعب رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، این آیه (آیه الكرسی) لب و زبان دارد و کنار ساق عرش، پاکی ملک (خداوند) را بیان می کند».

۳- وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ».

ترجمه: ابوامامه علیه السلام می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس آیه الکرسی را بعد از نماز فرض بخواند، فقط مرگ است که مانع ورود او به بهشت می شود»^۱. (یعنی به محض اینکه بمیرد، وارد بهشت می شود).

۴- وفي قصة أبي بن كعب رضی الله عنه إخبار الشيطان «أَنَّ آيَةَ الْكُرْسِيِّ حِرْزٌ مِنَ الشَّيْطَانِ».

ترجمه: و در داستان ابی بن کعب رضی الله عنه هم آمده است که شیطان گفت: اگر آیه الکرسی را بخوانید، اموال شما از شیطان حفاظت می شوند و نبی اکرم صلی الله علیه و آله این مطلب را تأیید نمود^۲.

۵- وفي قصة أبي أيوب الأنصاري رضی الله عنه قَوْلُ الْغُولِ: "إِنِّي ذَاكِرَةٌ لَكَ شَيْئًا آيَةَ الْكُرْسِيِّ أَفْرَأَهَا فِي بَيْتِكَ فَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ وَلَا غَيْرُهُ" فَقَالَ رضی الله عنه: «صَدَقْتَ وَهِيَ كَذُوبٌ».

ترجمه: همچنین در داستان ابو ایوب انصاری رضی الله عنه آمده است که شیطان به وی گفت: چیزی به تو می گویم؛ آیه الکرسی را در خانه ات بخوان؛ شیطان و هیچ چیز دیگری به تو نزدیک نمی شود. رسول الله صلی الله علیه و آله بعد از شنیدن آن، فرمود: «در این مسئله، راست گفته است؛ اگر چه بسیار دروغگو است»^۳.

۱- صحیح بن حبان و سنن نسائی؛ و این روایت صحیح می باشد چنانچه در سلسله صحیحه آمده است.

۲- صحیح ابن حبان؛ همچنین در صحیح ترغیب و ترهیب نیز آمده است.

۳- روایت ترمذی؛ و با روایات دیگر تقویت می شود چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۶- ومثله في قصة أبي هريرة رضي الله عنه وفيها قول الشيطان "إِذَا أُوْتِيتَ إِلَىٰ فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّىٰ تَخْتِمَ. وَقَالَ: لَا يَزَالُ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّىٰ تُصْبِحَ فَقَالَص: «أَمَّا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ».

ترجمه: و در داستان ابوهریره رضي الله عنه نیز آمده است که شیطان به وی گفت: هر گاه به خواب رفتی، آیه الکرسی را از اول تا آخر بخوان؛ در این صورت، از طرف خداوند نگهبانی برایت تعیین می گردد و تا صبح، هیچ شیطانی به تو نزدیک نمی شود. رسول اکرم صلی الله علیه و آله بعد از شنیدن این ماجرا فرمود: «او به تو راست گفته است ولی باید بدانید که بسیار دروغگوست»^۱.

فضایل دو آیه آخر سوره ی بقره

۱- وَفِي حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه - السَّابِق - قَوْلُ الْمَلِكِ «أَبْشِرْ بِنُورَيْنِ أَوْتِيَتْهُمَا لَمْ يُؤْتِيَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ فَاتَّحَهُ الْكِتَابُ وَخَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهُمَا إِلَّا أُعْطِيَته».

ترجمه: در حدیثی که از ابن عباس رضي الله عنه روایت گردید، آمده است که فرشته به نبی اکرم صلی الله علیه و آله گفت: تو را به دو نور مژده می دهم که به تو عنایت شده اند و به هیچ پیامبری قبل از تو عنایت نشده اند؛ آنها سوره ی فاتحه و آیات پایانی سوره ی بقره (دو آیه آخر) هستند؛ هر حرفی از آنها را که بخوانی، دعايت اجابت می شود.^۲

۲- عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله:

۱- صحیح بخاری.

۲- صحیح مسلم.

«إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِأَلْفَيَّ عَامٍ أَنْزَلَ مِنْهُ آيَاتِنِ خَتَمَ بِهِمَا سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَلَا يُقْرَأُ فِي دَارٍ ثَلَاثَ لَيَالٍ فَيَقْرَبُهَا شَيْطَانٌ».

ترجمه: نعمان بن بشیر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند دو هزار سال قبل از آفرینش آسمان ها و زمین کتابی نوشت و دو آیه از آن را نازل فرمود و با آنها سوره‌ی بقره را به پایان رساند؛ در هر خانه ای که سه شب خوانده شود، شیطان به آن خانه، نزدیک نمی شود»^۱.

۳- عن أبي ذر رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «أُعْطِيَتْ هَذِهِ الْآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مِنْ كَنْزٍ تَحْتَ الْعَرْشِ لَمْ يُعْطَهَا نَبِيٌّ قَبْلِي».

ترجمه: ابوذر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «آیات پایانی سوره‌ی بقره از خزانه ای در زیر عرش به من عنایت شده اند که به هیچ پیامبری قبل از من عنایت نشده اند»^۲.

۴- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «اقْرَءُوا هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ فِي آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، فَإِنَّ رَبِّي أَعْطَانِيَهُمَا مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ».

ترجمه: عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «این دو آیه پایانی سوره‌ی بقره را بخوانید؛ زیرا آنها را پروردگارم از زیر

۱- روایت ترمذی و نسائی و ابن حبان؛ و این حدیث در صحیح ترغیب و ترهیب می باشد.

۲- روایت احمد؛ و حدیث صحیح می باشد چنان چه در سلسله صحیحه آمده است.

عرش به من عنایت فرموده است»^۱.

۵- عن ابن مسعود رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ الْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ كَفَّاهُ».

ترجمه: ابن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، دو آیه‌ی پایانی سوره‌ی بقره را بخواند، او را (از هر بدی) کفایت می نمایند»^۲.

۶- وَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه أَنَّهُ أُعْطِيَ ﷺ (لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ) ثَلَاثًا، أُعْطِيَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ وَأُعْطِيَ خَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَغُفِرَ لِمَنْ لَمْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ مِنْ أُمَّتِهِ شَيْئًا الْمُفَحِمَاتِ» (أَيِ الْكَبَائِرِ الْمَوْبِقَاتِ الْمَهْلَكَاتِ).

ترجمه: ابن مسعود رضی الله عنه می گوید: به نبی اکرم ﷺ در شب اسراء، سه چیز، عنایت گردید: نمازهای پنجگانه، آیات پایانی سوره‌ی بقره و همچنین گناهان کبیره‌ی امتش (بجزء شریک قرار دادن برای الله متعال) که باعث ورود به جهنم می شوند، بخشیده شدند^۳.

(امام نووی رحمته الله می گوید: «هدف از بخشیده شدن گناهان کبیره، این است که انجام دهندگان گناهان کبیره برای همیشه در جهنم نمی مانند به خلاف مشرکین که برای همیشه در جهنم به سر می برند؛ و هدف این نیست که صاحبان گناهان کبیره اصلاً دچار عذاب نمی

۱- روایت احمد و طبرانی؛ و صحیح می باشد چنان چه در سلسله صحیحه آمده است.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۳- صحیح مسلم.

شوند؛ زیرا نصوص شریعت و اجماع اهل سنت این نکته را به اثبات می‌رسانند که بعضی از یکتاپرستان گناهکار، دچار عذاب می‌شوند»
والله اعلم).

فضایل سوره‌ی آل عمران

۱- حدیث النواس بن سمعان رضی الله عنه (السابق) «يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَهْلُهُ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ تَقْدُمُهُ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَآلُ عِمْرَانَ».

ترجمه: حدیث گذشته نواس بن سمعان رضی الله عنه که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «روز قیامت، قرآن و اهل قرآن [کسانی که در دنیا به آن عمل می‌کردند] را می‌آورند در حالی که پیشاپیش قرآن سوره‌های بقره و آل عمران قرار دارند»^۱.

۲- حدیث ابي امامة رضی الله عنه (السابق) «أَقْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ أَقْرَأُوا الزَّهْرَاوَيْنِ الْبَقَرَةَ وَسُورَةَ آلِ عِمْرَانَ فَإِنَّهُمَا تَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُمَا غَمَامَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا غَيَائَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تَحَاجَّانِ عَنْ أَصْحَابِهِمَا».

ترجمه: حدیث گذشته ابوامامه که در آن رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن بخوانید؛ زیرا قرآن روز قیامت برای صاحبانش، شفاعت می‌کند. دو سوره‌ی نورانی بقره و آل عمران را بخوانید؛ زیرا آن دو، روز قیامت به شکل دو ابر یا دو سایبان یا دو گروه پرنده که بال

گشوده اند، می آیند و از صاحبانشان، دفاع می کنند»^۱.

۳- حدیث اَبی اَمَامَة علیه السلام (السابق) «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُوْرِ ثَلَاثِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَطَةَ».

ترجمه: حدیث دیگر ابوامامه علیه السلام که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «اسم اعظم الهی که هرگاه با آن فراخوانده شود، اجابت می کند در سوره ی بقره، آل عمران و طه وجود دارد»^۲.

فضیلت آیات اولیهی آل عمران

۱- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ یَزِیدٍ رضی الله عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ فِي هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ: (إِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ) وَفَاتِحَةِ آلِ عِمْرَانَ (الَمْ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ)».

ترجمه: اسماء دختر یزید بن سکن انصاری رضی الله عنها می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «اسم اعظم الهی در دو آیه (إِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ) [بقره: ۱۶۳] و آیات اولیهی سوره ی آل عمران (الَمْ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ) وجود

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت ابن ماجه قزوینی و حکام نیشابوری، و این حدیث صحیح می باشد چنانچه در سلسله صحیحه آمده است.

دارد»^۱.

فضیلت آیات پایانی سوره‌ی آل عمران

۱- عن عائشة رضی الله عنها أنها سئلت عن أعجب شيء رآته من رسول الله ﷺ فسكتت ثم قالت: لما كان ليلة من الليالي قال: «يا عائشة ذريني أتعبد الليلة لربي» قلت: والله إنني لأحب قربك وأحب ما سرك قالت: فقام فتطهر ثم قام يصلي قالت: فلم يزل يبكي حتى بل حجره قالت: ثم بكى فلم يزل يبكي حتى بل لحيته قالت: ثم بكى فلم يزل يبكي حتى بل الأرض فجاء بلال يؤذنه بالصلاة فلما رآه يبكي قال: يا رسول الله لم تبكي وقد غفر الله لك ما تقدم وما تأخر؟ قال: «أفلا أكون عبدا شكورا لقد أنزلت على الليلة آية ويل لمن قرأها ولم يتفكر فيها» ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ آل عمران: ۱۹۰

ترجمه: از عایشه رضی الله عنها روایت است که از ایشان در مورد شگفت‌انگیزترین چیزی که از رسول الله ﷺ مشاهده نموده است، پرسیدند. او اندکی، سکوت نمود؛ سپس گفت: یکی از شب‌ها، رسول الله ﷺ فرمود: «ای عایشه! امشب مرا بگذار که به عبادت پروردگارم بپردازم». عایشه رضی الله عنها می‌گوید: من گفتم: به خدا سوگند که من در کنار شما بودن را دوست دارم؛ همچنین آنچه را که باعث خوشحالی شما شود هم دوست دارم. به هر حال، آن حضرت ﷺ برخاست و وضو ساخت و به نماز ایستاد و آن قدر گریه نمود که پیراهنش خیس

۱- روایت احمد و ابوداود و ترمذی و ابن ماجه با سند حسن چنانچه در صحیح ابی داود آمده است.

شد. همچنین در حالت نشسته به اندازه ای گریه نمود که ریشش خیس شد. بعد از آن، آن قدر گریه نمود که زمین خیس گردید. آنگاه بلال آمد و وقت نماز را اعلام نمود. و چون دید رسول الله ﷺ گریه می‌نماید، گفت: ای رسول خدا! شما گریه می‌کنید در حالی که خداوند گناهان گذشته و آینده‌ی شما را مغفرت نموده است؟! آنحضرت ﷺ فرمود: «آیا بنده‌ی سپاسگزاری نباشم؟ آیه ای بر من نازل شده است؛ وای به حال کسی که آن را بخواند و در آن، تدبر نکند: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ [آل عمران: ۱۹۰] «همانا در آفرینش آسمان ها و زمین و آمد و شد شب و روز، نشانه هایی برای صاحبان خرد است»^۱.

۲- عن ابن عباس رضی الله عنهما أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ لَ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ، أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَعَلَ يَمَسْحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدَيْهِ، فَخَرَجَ فَنَظَرَ فِي السَّمَاءِ ثُمَّ تَلَا الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنْةٍ مُّعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا، فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّيَ».

ترجمه: از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که ایشان، شبی در خانه‌ی خاله اش؛ میمونه؛ همسر گرامی نبی اکرم ﷺ خوابید. آنحضرت ﷺ نیز خوابید ولی پس از سپری شدن نصف شب یا کمتر از آن، بیدار شد و با کشیدن دست ها بر چهره‌ی خویش، خواب را از

۱- صحیح ابن حبان؛ و این حدیث، حسن می باشد چنان چه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

خود، دور کرد و ده آیه‌ی اخیر سوره‌ی آل عمران را تلاوت نمود و بعد به سوی مشک آبی که آویزان بود، رفت و خوب و کامل وضو گرفت و به نماز ایستاد»^۱.

فضیلت هفت سوره‌ی طولانی قرآن کریم

۱- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ أَخَذَ السَّبْعَ الْأَوَّلَ فَهُوَ حَبْرٌ (ای عالم) "وفي رواية" فَهُوَ خَيْرٌ»

ترجمه: عایشه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا می گوید: رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «هر کس، هفت سوره‌ی نخست قرآن کریم را بیاموزد، عالم و دانشمند به شمار می آید». و در روایتی فرمود: «خیر و ثواب بزرگی به دست آورده است»^۲.

۲- وفي حديث واثلة بن الأسقع (السابق) «أُعْطِيتُ مَكَانَ التَّوْرَةِ السَّبْعَ»

ترجمه: همچنین در حدیث واثله بن اسقع رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ که بیان آن گذشت، رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «به جای تورات به من هفت سوره‌ی نخست قرآن کریم عنایت شده است»^۳.

فضیلت سوره‌ی مائده

۱- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: إِنِّي لَأَخَذَةُ بِرَمَامِ الْعَضْبَاءِ نَاقَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ (الْمَائِدَةُ) كُلُّهَا

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت احمد و حاکم نیشابوری؛ و این حدیث حسن می باشد چنان چه در سلسله صحیحہ آمده است.

۳- نکا صحیح الجامع.

وَكَاذَتْ مَنْ ثَقَلَهَا تَذُقُ يَعْضُدِ النَّاقَةُ "وفي رواية" فَلَمْ تَسْتَطِعْ أَنْ تَحْمِلَهُ فَنَزَلَ عَنْهَا».

ترجمه: اسماء دختر یزید بن سکن انصاری رضی الله عنه می گوید: مهار عضباء؛ ناقه‌ی رسول الله صلی الله علیه و آله، به دست من بود که تمام سوره‌ی مائده بر آنحضرت صلی الله علیه و آله نازل گردید. و از شدت سنگینی آن، نزدیک بود بازوی ناقه‌ی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در هم بشکنند. و در روایتی آمده است که: شتر نتوانست آنحضرت صلی الله علیه و آله را تحمل کند؛ در نتیجه، آن حضرت صلی الله علیه و آله از شتر، پیاده شد.^۱

فضیلت سوره‌ی انعام

۱- عن جابر رضی الله عنه، قال: لما نزلت سورة الأنعام سبّح رسول الله صلی الله علیه و آله، ثم قال: «لقد شيع هذه السورة من الملائكة ما سد الأفق».

ترجمه: جابر رضی الله عنه می گوید: هنگامی که سوره‌ی انعام نازل گردید، رسول الله صلی الله علیه و آله تسبیح گفت و فرمود: «تعداد زیادی از فرشتگان این سوره را همراهی می کردند تا جایی که فضا را بطور کامل گرفته بودند».^۲

۱- روایت احمد؛ و این روایت حسن می باشد. چنان که در صحیح السیره آمده است.

۲- این حدیث، شواهد زیادی دارد که طبرانی و دیگران از ابن عباس، ابن عمر، علی، ابی بن کعب، انس، و ابن مسعود رضی الله عنهم اجمعی روایت کرده اند؛ لذا با تمام طرّش به اثبات می‌رسد. نگا الدر المنثور، و فتح القدیر و تفسیر طبری اول سوره انعام. (قابل یادآوری است که این حدیث را علامه آل‌بانی در سلسله ضعیفه (۵۶۲۷) منکر دانسته است - مترجم).

فضیلت سوره‌ی توبه

۱- قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا «التَّوْبَةُ هِيَ الْفَاضِحَةُ، مَا زَالَتْ تَنْزِلُ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ، حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهَا لَمْ تَبْقِ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا ذُكِرَ فِيهَا».

ترجمه: ابن عباس رضی الله عنهما می گوید: سوره‌ی توبه، سوره‌ای است که بسیاری را رسوا کرد. این سوره همچنان نازل می‌شد و می‌گفت: بعضی از آنها (منافقان) این کار را می‌کنند و بعضی از آنها این گونه می‌گویند تا جایی که منافقان گمان می‌کردند که از همه‌ی آنان در این سوره، سخن به میان آمده و هیچ کس باقی نمانده است!

فضایل سوره‌ی هود

۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ شَبِّتَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «شَبَّيْتَنِي هُودٌ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

ترجمه: ابن عباس رضی الله عنهما می گوید: ابوبکر رضی الله عنه گفت: ای رسول خدا! پیر شده‌اید. رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «مرا سوره‌های هود، واقعہ، مرسلات، عم يتساءلون و إذا الشمس كورت پیر کردند»^۱.

۲- وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَاكَ قَدْ شَبَّتَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «قَدْ شَبَّيْتَنِي هُودٌ وَأَخَوَاتُهَا».

ترجمه: ابوجحیفه رضی الله عنه می گوید: مردم گفتند: ای رسول خدا! می

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت ترمذی و حاکم نیشابوری و نگا سلسله صحیحہ.

بینیم که پیر شده اید؟ آنحضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «مرا سوره هود و مشابهاش پیر کردند»^۱.

فضایل سوره‌ی کهف

۱- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ رضی الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ كَمَا أُنْزِلَتْ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، سوره‌ی کهف را آن گونه که نازل شده است، بخواند، برایش روز قیامت، تبدیل به یک نور می گردد»^۲.

۲- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، روز جمعه، سوره‌ی کهف را بخواند، میان دو جمعه، برایش نورانی می گردد»^۳.

۳- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ».

۱- روایت طبرانی و نگا سلسله صحیحه و صحیح الجامع.

۲- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح لغیره می باشد.

۳- روایت حاکم نیشابوری و بیهقی؛ و این روایت صحیح می باشد چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

ترجمه: ابو سعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، روز جمعه، سوره‌ی کهف را بخواند، حد فاصل میان او و خانه‌ی کعبه، نورانی می گردد»^۱.

فضیلت آیات اولیه‌ی سوره‌ی کهف

۱- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رضی الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنَ الدَّجَالِ» وفي لفظ "عُصِمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ".

ترجمه: ابودرداء رضی الله عنه می گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، ده آیه از اول سوره‌ی کهف، حفظ نماید، از دجال حفاظت می شود». و در لفظی آمده است که فرمود: «از فتنه‌ی دجال، حفاظت می شود»^۲.

۲- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِهَا ثُمَّ خَرَجَ الدَّجَالِ لَمْ يَسْلُطْ عَلَيْهِ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، ده آیه از اول سوره‌ی کهف بخواند و بعد از آن، دجال ظهور کند، دجال نمی تواند بر او پیروز شود»^۳. (البته در بعضی از روایات بجای «اول سوره‌ی کهف» «آخر سوره‌ی کهف» آمده است؛ لذا بهتر

۱- روایت بی‌هقی در الشعب، چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب و إرواء الغلیل آمده است.

۲- صحیح مسلم.

۳- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح لغیره می باشد چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

است که همه‌ی سوره‌ی کُهِف را بخواند).

فضیلت سوره‌ی طه

۱- فی حدیثِ اَبیِ اَمَامَةِ علیه السلام (السابق) «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُورِ ثَلَاثِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَطِهِ».

ترجمه: در این باره، حدیث ابوامامه علیه السلام بیان گردید که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «اسم اعظم الهی که اگر با آن، فراخوانده شود، اجابت می‌کند در سه سوره‌ی قرآن کریم یعنی سوره‌های بقره، آل عمران و طه وجود دارد»^۱.

فضیلت سوره‌ی حج

۱- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه قَالَ: «أَوَّلُ سُورَةٍ نَزَلَتْ فِيهَا السَّجْدَةُ الْحَجَّ، قَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَسَجَدَ وَسَجَدَ النَّاسُ إِلَّا رَجُلًا أَخَذَ التَّرَابَ فَسَجَدَ عَلَيْهِ فَرَأَيْتَهُ قُتِلَ كَافِرًا».

ترجمه: ابن مسعود رضی الله عنه می‌گوید: نخستین سوره‌ای که نازل گردید و در آن، سجده وجود داشت، سوره‌ی حج بود. رسول الله صلی الله علیه و آله آن را تلاوت نمود و سجده کرد و مردم همراه ایشان، سجده کردند به جز یک نفر که مقداری خاک برداشت (و بدون اینکه سرش را پایین کند) بر آنها سجده کرد. بعدها وی را دیدم که در حالت کفر کشته شد»^۲.

۱- نگا صحیح الجامع.

۲- روایت حکام نیشابوری در المستدرک با سند صحیح.

فضیلت سوره‌ی «ص»

۱- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رضی الله عنه قَالَ: «رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ كَأَنِّي تَحْتَ شَجَرَةٍ، وَكَأَنَّ الشَّجَرَةَ تَقْرَأُ «ص»، فَلَمَّا أَتَتْ عَلَى السَّجْدَةِ سَجَدْتُ، فَقَالَتْ فِي سُجُودِهَا: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي بِهَا، اللَّهُمَّ حُطَّ عَنِّي بِهَا وَزُرَّاءُ، وَأَخَذْتُ لِي بِهَا شُكْرًا، وَتَقَبَّلَهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتُ مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ سَجْدَتَهُ، فَعَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: سَجَدْتَ يَا أَبَا سَعِيدٍ؟ قُلْتُ: لَا، قَالَ: فَأَنْتَ أَحَقُّ بِالسُّجُودِ مِنَ الشَّجَرَةِ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم سُورَةَ «ص»، ثُمَّ أَتَى عَلَى السَّجْدَةِ، وَقَالَ فِي سُجُودِهِ مَا قَالَتْ الشَّجَرَةُ فِي سُجُودِهَا»

ترجمه: ابوسعید رضی الله عنه می گوید: خواب دیدم که گویا زیر درختی هستم و آن درخت سوره‌ی «ص» را می خواند؛ آنگاه هنگامی که به آیه‌ی سجده رسید، سجده نمود و در سجده اش گفت: خدایا! به وسیله‌ی آن، مرا مغفرت کن؛ بار الها! به وسیله‌ی آن، گناهانم را مغفرت کن و آن را مایه‌ی سپاسگزاری من بگردان و آن را از من بپذیر، همانگونه که سجده‌ی بنده‌ات داود را پذیرفتی. ابوسعید رضی الله عنه می گوید: صبح، خدمت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم رسیدم و ماجرا را برایش تعریف نمودم؛ آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «ای ابوسعید! آیا تو سجده نمودی؟ گفتم: نه، فرمود: تو از درخت برای سجده نمودن، شایستگی بیشتری داری. سپس رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم سوره‌ی «ص» را تلاوت نمود و هنگامی که به آیه‌ی سجده رسید، سجده کرد و در سجده اش مانند درخت، دعا نمود ^(۱).

فضیلت سوره‌ی فتح

۱- عَنْ عُمَرَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَى اللَّيْلَةِ سُورَةٌ لَهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ» ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾).

ترجمه: عمر بن خطاب رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «امشب بر من سوره‌ای نازل گردید که نزد من از هر آنچه که خورشید بر آن می‌تابد (تمام دنیا) محبوب‌تر است. و آن، سوره‌ی فتح می‌باشد»^(۱).

۲- عَنْ أَنَسٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَى آيَةٍ هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيعًا (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾...)».

ترجمه: از انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «آیه‌ای بر من نازل شده است که نزد من از تمام دنیا، محبوب‌تر است، و آن ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾﴾ می‌باشد»^(۲).

فضیلت سوره‌ی «ق»

۱- عَنْ أُمِّ هِشَامِ بِنْتِ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ رضی الله عنها قَالَتْ: «لَقَدْ كَانَ تَنْوَرُنَا وَتَنْوَرُ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَاحِدًا سَنَتَيْنِ أَوْ سَنَةً وَبَعْضَ سَنَةٍ وَمَا أَخَذْتُ (قَ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ) إِلَّا عَنْ

(۱)- صحیح بخاری.

(۲)- صحیح مسلم.

لِسَانَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقْرَؤُهَا كُلَّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ عَلَى الْمِنْبَرِ إِذَا خَطَبَ النَّاسَ».

ترجمه: ام هشام دختر حارثه بن نعمان رضی الله عنه می گوید: به مدت دو سال یا یک سال یا بخشی از یک سال، ما و رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم از یک تنور استفاده می نمودیم، و سوره‌ی «ق» را من صرفاً از زبان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرا گرفتم؛ آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم روز جمعه، هنگام سخنرانی، بالای منبر آن را می خواند. ^(۱)

فضیلت سوره‌ی نجم

۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه «أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَتَبَتْ عِنْدَهُ سُورَةُ (النَّجْم) فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ سَجَدَ وَسَجَدْنَا مَعَهُ، وَسَجَدَتِ الدَّوَاةُ وَالْقَلَمُ».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: در حضور نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم سوره‌ی نجم را نوشتند؛ هنگامی که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم به آیه‌ی سجده رسید، سجده نمود، ما نیز همراه ایشان سجده کردیم، همچنین دوات و قلم نیز سجده کردند. ^(۲)

فضیلت سوره‌ی واقعه

۱- حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنه (السَّابِق) «شَيَّبَتْنِي هُوْدُ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

ترجمه: در این باره حدیث ابن عباس رضی الله عنه در گذشته بیان

(۱)- صحیح مسلم.

(۲)- روایت بزار و نگا صحیح الترغیب و الترهیب.

گردید که رسول الله ﷺ فرمود: «سوره‌های هود، واقعه، نبأ و تکویر مرا پیر نمودند»^(۱).

فضایل سوره‌ی ملک

۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ سُورَةَ فِي الْقُرْآنِ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتَّى غُفِرَ لَهُ وَهِيَ (تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ)».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: نبی اکرم ﷺ فرمود: «سوره‌ای در قرآن وجود دارد که دارای سی آیه می‌باشد؛ این سوره برای یک مرد به اندازه‌ای شفاعت نمود که باعث مغفرت وی گردید؛ و آن، سوره‌ی ملک می‌باشد»^(۲).

۲- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «سُورَةُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هِيَ إِلَّا ثَلَاثُونَ آيَةً خَاصِمَتْ عَنْ صَاحِبِهَا حَتَّى أَدْخَلَتْهُ الْجَنَّةَ وَهِيَ (تَبَارَكَ)».

ترجمه: انس رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «سوره‌ای در قرآن وجود دارد که فقط سی آیه می‌باشد؛ آن سوره به اندازه‌ای از صاحبش دفاع نمود تا این که او را وارد بهشت ساخت؛ و آن، سوره‌ی ملک می‌باشد»^(۳).

۳- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «يُؤْتَى الرَّجُلُ فِي قَبْرِهٖ فَتُؤْتَى رِجْلَاهُ فَيَقُولُ رِجْلَاهُ: لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قَبْلِي سَبِيلٌ».

(۱)- تخریج آن بیان شد و نگا صحیح الجامع.

(۲)- روایت احمد و ابن حبان و حاکم با سند حسن: نگا صحیح ابی داود.

(۳)- حدیثی حسن است، نگا صحیح الجامع و صحیح ابوداود.

كان يقوم يقرأ بي سورة الملك، ثم يؤتى من قبل صدره أو قال بطنه، فيقول: ليس لكم على ما قبلي سبيل كان أو عى في سورة الملك، ثم يؤتى من قبل رأسه فيقول: ليس لكم على ما قبلي سبيل كان يقرأ بي سورة الملك، فهي المانعة تمنع من عذاب القبر وهي في التوراة سورة الملك، ومن قرأها في ليلة فقد أكثر وأطنب».

ترجمه: عبدالله بن مسعود رضی اللہ عنہ می گوید: فرشتگان عذاب در قبر نزد شخص می روند، نخست از جانب پاهایش به او نزدیک می شوند. پاهایش می گویند: از جانب من به او دسترسی پیدا نمی کنید؛ زیرا او (در دنیا) بر ما می ایستاد و سوره‌ی ملک را تلاوت می نمود. سپس فرشتگان عذاب از جانب سینه یا شکم به او نزدیک می شوند، سینه می گوید: از جانب من نمی توانید به او برسید؛ زیرا این شخص، در درون من سوره‌ی ملک را حفظ و نگهداری نمود. بعد از آن، فرشتگان عذاب از طرف سرش به او نزدیک می شوند. سرش می گوید: از جانب من هم نمی توانید به او نزدیک شوید؛ چرا که به وسیله‌ی من سوره‌ی ملک را تلاوت می نمود. پس باید دانست که سوره‌ی ملک مانعی است که از عذاب قبر جلوگیری می نماید. این سوره در تورات نیز معرفی شده است. هر کس، شبانه آن را تلاوت نماید کار زیاد و بسیار خوبی انجام داده است.^(۱)

(۱) - حاکم آن را به صورت موقوف روایت نموده است و نگا صحیح ترغیب و ترهیب. البته جمله «سورة ملک از عذاب الهی جلوگیری می نماید» به طور مرفوع از رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به ثبوت رسیده است، نگا سلسله صحیحه و صحیح الجامع.

فضیلت سوره‌ی مرسلات

۱- حدیث ابن عباس رضی الله عنهما (السابق) «شَیْبَتْنِی هُوْدُ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

ترجمه: در این باره حدیث ابن عباس رضی الله عنهما بیان شد که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سوره‌ی هود، واقعه، مرسلات، نبأ و تکویر مرا پیر کردند»^(۱).

فضیلت سوره‌ی نبأ

۱- حدیث ابن عباس رضی الله عنهما «شَیْبَتْنِی هُوْدُ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

ترجمه: ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سوره‌ی هود، واقعه، مرسلات، نبأ و تکویر مرا پیر کردند».

فضیلت سوره‌ی تکویر و انفطار و انشقاق

۱- حدیث ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُ رَأَى عَيْنٍ فَلْيَفْرَأْ (إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) وَ (إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ) وَ (إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ)».

ترجمه: ابن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس می‌خواهد روز قیامت را طوری تصور کند که گویا با چشم آن را

می‌بیند، سوره‌های تکویر و انفطار و انشاق را تلاوت نماید»^(۱).

۲- وفي فضل سورة التكویر حديث ابن عباس رضی اللہ عنہ (السابق) «شَيَّبَتْنِي هُوْدُ وَالْوَأَقَعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

ترجمه: همچنین در باره‌ی فضیلت سوره‌ی تکویر، روایت ابن عباس رضی اللہ عنہ وارد شده است که رسول گرامی اسلام صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «سوره‌های هود، واقعه، مرسلات، نبا و تکویر مرا پیر کردند».

فضیلت سوره‌ی کافرون

۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم: «(قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) تَعْدِلُ رُبْعَ الْقُرْآنِ».

ترجمه: ابن عباس رضی اللہ عنہ می‌گوید: رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «سوره‌ی کافرون با یک چهارم قرآن، برابر می‌باشد»^(۲).

۲- عَنْ عَائِشَةَ رضی اللہ عنہا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم: «نِعْمَ السُّورَتَانِ هُمَا بِقُرْآنٍ فِي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) وَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)».

ترجمه: از عایشه رضی اللہ عنہا روایت است که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «چه خوب هستند سوره‌های کافرون و اخلاص، که در دو رکعت قبل از نماز فجر، خوانده می‌شوند»^(۳).

(۱)- روایت احمد و ترمذی و حاکم. نگا: سلسله صحیحہ.

(۲)- روایت ترمذی، نگا: صحیح الترغیب و الترہیب.

(۳)- روایت صحیحی است که در صحیح ابن حبان آمده است. نگا: سلسله صحیحہ.

۳- قَالَ ﷺ لِنُوفَلٍ: «اقْرَأْ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) ثُمَّ نَمْ عَلَى خَاتِمَتِهَا فَإِنَّهَا بَرَاءَةٌ مِنَ الشَّرِكِ»

ترجمه: رسول الله ﷺ خطاب به نوفل فرمود: «سوره‌ی کافرون را بخوان و بعد از آن، بخواب؛ چرا که این سوره، برائت از شرک است».^(۱)

فضایل سوره‌ی اخلاص

۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ترجمه: ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «سوره‌ی اخلاص برابر با یک سوم قرآن می باشد».^(۲)

۲- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَيَعِزُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ فِي لَيْلَةٍ ثُلُثَ الْقُرْآنِ؟ قَالُوا: وَكَيْفَ يَقْرَأُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ؟ قَالَ: «(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) يَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ترجمه: ابودرداء رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «آیا یکی از شما نمی تواند در یک شب، یک سوم قرآن را بخواند؟ صحابه عرض کردند: چگونه یکی از ما می تواند یک سوم قرآن را بخواند؟ فرمود: «سوره‌ی اخلاص برابر با یک سوم قرآن می باشد».^(۳)

۳- وفي رواية «إِنَّ اللَّهَ جَزَأَ الْقُرْآنَ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ، فَجَعَلَ

(۱)- روایت ابوداود و ترمذی، نکا: صحیح ابوداود.

(۲)- تخریج آن بیان شد، نکا: صحیح الجامع.

(۳)- صحیح مسلم.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ جُزْءًا مِنْ أَجْزَاءِ الْقُرْآنِ».

ترجمه: و در روایتی آمده است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند عزوجل قرآن را به سه بخش تقسیم نموده است و سوره‌ی اخلاص یکی از بخش‌های سه گانه‌ی قرآن می‌باشد»^(۱).

۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: أَقْبَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَسَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) فَقَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «وَجِبَتْ»، فَسَأَلْتُهُ: مَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «الْجَنَّةُ».

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: همراه رسول الله صلی الله علیه و آله می‌آمدم؛ آنحضرت صلی الله علیه و آله صدای مردی را شنید که سوره‌ی اخلاص را می‌خواند. پس فرمود: «واجب شد». گفتم: ای رسول خدا! چه چیزی! فرمود: «بهشت».^(۲)

۵- وَ عَنْهُ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «اِحْشِدُوا فَإِنِّي سَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ ثُلُثَ الْقُرْآنِ». فَحَشَدَ مَنْ حَشَدَ ثُمَّ خَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ صلی الله علیه و آله صَ فَقَرَأَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ثُمَّ دَخَلَ فَقَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ: إِنِّي أَرَى هَذَا خَبَرٌ جَاءَهُ مِنَ السَّمَاءِ فَذَلِكَ الَّذِي أَدْخَلَهُ ثُمَّ خَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَقَالَ: «إِنِّي قُلْتُ لَكُمْ سَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ ثُلُثَ الْقُرْآنِ أَلَا إِنَّهَا تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «جمع شوید؛ زیرا می‌خواهم یک سوم قرآن را برای شما بخوانم». پس تعداد زیادی اجتماع نمودند؛ آنگاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بیرون آمد و

(۱)- صحیح مسلم.

(۲)- صحیح مسلم.

سوره‌ی اخلاص را خواند و وارد خانه شد. در این هنگام، یک نفر از میان ما به دیگری گفت: من فکر می‌کنم که به ایشان، وحی نازل شد و همین مسئله باعث شد که وارد خانه اش شود. سپس دوباره بیرون آمد و فرمود: «من به شما گفتم: یک سوم قرآن را برای شما خواهم خواند، بدانید که سوره‌ی اخلاص با یک سوم قرآن، برابری می‌کند.»^(۱)

۶- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) يَرُدُّهَا، فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَانَ الرَّجُلُ يَتَقَالَهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ترجمه: ابوسعید خدری رضی الله عنه می‌گوید: شخصی شنید که فرد دیگری سوره‌ی اخلاص را می‌خواند و تکرار می‌نماید. صبح روز بعد، نزد رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم رفت و ماجرا را طوری برای آنحضرت بیان نمود که گویا این کارش را کوچک می‌شمارد. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، سوره‌ی اخلاص برابر با یک سوم قرآن می‌باشد.»^(۲)

۷- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَيَخْتِمُ بِ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)، فَلَمَّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صلی الله علیه و آله و سلم فَقَالَ: «سَلُّوهُ لَأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ». فَسَأَلُوهُ فَقَالَ: لِأَنَّهَا صِفَةُ

(۱)- صحیح مسلم.

(۲)- صحیح بخاری.

الرَّحْمَنِ فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّهُ» وفي رواية "حُبُّكَ إِيَّاهَا أَدْخَلَكَ الْجَنَّةَ».

ترجمه: عایشه رضی الله عنها می گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم مردی را به عنوان مسئول یک دسته‌ی نظامی تعیین فرمود؛ آن مرد نماز را برای همراهانش امامت می نمود و قرائتش را در نماز با سوره‌ی اخلاص به پایان می رساند. آنان هنگام بازگشتن از مأموریتشان، موضوع را با نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در میان گذاشتند. آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «از او پرسید که چرا چنین می کند». آنها علتش را از او پرسیدند. او گفت: سوره‌ی اخلاص خداوند را توصیف نموده است؛ لذا من دوست دارم آن را بخوانم. نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «به او بگوئید که خداوند او را دوست دارد». و در روایتی آمده است که فرمود: «چون صفات الهی را دوست داری، وارد بهشت شده‌ای».^(۱)

۸- عن معاذ بن أنس رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ: (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) عَشْرَ مَرَّاتٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ» وفي رواية "وفي رواية" «قَصْرًا».

ترجمه: معاذ بن انس رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هرکس، سوره‌ی اخلاص را ده بار بخواند، خداوند برایش خانه‌ای در بهشت می سازد». و در روایتی آمده است که: «برایش قصری در بهشت می سازد».^(۲)

(۱)- روایت بخاری و مسلم.

(۲)- روایت احمد، نگا: سلسله صحیح.

۹- حدیث عائشة السابق قال رضی اللہ عنہا: «نِعَمَ السُّورَتَانِ هُمَا يَقْرَأَنَّ فِي الرِّكَعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) وَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)».

ترجمه: از عایشه رضی اللہ عنہا چنانچه بیان گردید، روایت است که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمود: «چه خوب اند دو سوره‌ای که در دو رکعت قبل از نماز صبح خوانده می‌شوند یعنی سوره‌های کافرون و اخلاص».^(۱)

۱۰- عَنْ عَائِشَةَ رضی اللہ عنہا «أَنَّ النَّبِيَّ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فَرَّاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) ثُمَّ يَمْسُخُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ».

ترجمه: عایشه رضی اللہ عنہا می‌گوید: هر شب، هنگامی که نبی اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به رختخوابش می‌رفت، کف‌های دستش را کنار هم قرار می‌داد و سوره‌های اخلاص و فلق و ناس را می‌خواند و در دست‌هایش می‌دمید و تا جایی از بدنش که می‌توانست، دست می‌کشید؛ این کار را از سر و صورت و قسمت جلوی بدنش آغاز می‌نمود و این عمل را سه بار تکرار می‌کرد.^(۲)

۱۱- حدیث عبد الله بن حبيب رضی اللہ عنہ قَالَ: خَرَجْنَا فِي لَيْلَةٍ مَطَرٍ وَظُلُمَةٍ شَدِيدَةٍ نَطْلُبُ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم لِيُصَلِّيَ لَنَا فَأَذْرَكُنَاهُ فَقَالَ: «أَصَلَّيْتُمْ؟» فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا، فَقَالَ: «قُلْ»، فَلَمْ

(۱)- تخریج آن بیان گردید، نکا: صحیح الجامع.

(۲)- روایت بخاری و مسلم.

أَقُلَّ شَيْئًا، ثُمَّ قَالَ: «قُلْ» فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا، ثُمَّ قَالَ: «قُلْ»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَقُولُ؟ قَالَ: «(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُمْسِي وَحِينَ تُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ».

ترجمه: عبدالله بن خبیب رضی الله عنه می‌گوید: در یک شب بارانی و بسیار تاریک، بیرون رفتم تا از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بخواهیم که نماز را برای ما امامت نماید؛ هنگامی که به ایشان رسیدیم، فرمود: «آیا نماز خواندید؟» من چیزی نگفتم. فرمود: «بگو». باز هم من چیزی نگفتم. برای بار سوم فرمود: «بگو». گفتم: ای رسول خدا! چه بگویم؟ فرمود: «هنگام صبح و شام سوره‌های اخلاص و فلق و ناس را سه بار بخوان؛ تو را از همه چیز کفایت می‌کند»^(۱).

فضایل سوره‌های فلق و ناس

۱- حدیث عبد الله بن خبیب رضی الله عنه السابق.

ترجمه: در این باره حدیث عبدالله بن خبیب رضی الله عنه بیان گردید.

۲- حدیث عائشة رضی الله عنها السابق فی النوم.

ترجمه: همچنین حدیث عایشه رضی الله عنها که به هنگام خوابیدن، اختصاص داشت، بیان گردید.

۳- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم كَانَ إِذَا اسْتَكْبَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَيَنْفُثُ، فَلَمَّا اسْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا.

ترجمه: عایشه رضی الله عنها می گوید: هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مریض می شد، سوره‌های فلق و ناس را می خواند و خودش را دم می نمود؛ هنگامی که بیماری اش شدت یافت، من آنها را می خواندم و دست خودش را به امید برکت بر جسمش می کشیدم ^(۱).

۴- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «أَلَمْ تَرَ آيَاتِ أَنْزَلْتُ اللَّيْلَةَ لَمْ يَرِ مِثْلُهُنَّ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ)».

ترجمه: عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «آیا نمی دانید که دیشب آیاتی نازل شده است که مثل آنها دیده نشده است؛ آنها سوره‌های فلق و ناس هستند» ^(۲).

۵- وَعَنْهُ رضی الله عنه قَالَ: بَيْنَا أَنَا أَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم بَيْنَ الْجُحْفَةِ وَالْأَبْوَاءِ إِذْ غَشِيَتْنَا رِيحٌ وَظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم يَتَعَوَّذُ بِ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) وَيَقُولُ: «يَا عُقْبَةُ تَعَوَّذْ بِهِمَا فَمَا تَعَوَّذَ مُتَعَوَّذٍ بِمِثْلِهِمَا» قَالَ: وَسَمِعْتُهُ يُؤْمِنَا بِهِمَا فِي الصَّلَاةِ.

ترجمه: عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: روزی، همراه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم میان جحفه و ابواء حرکت می کردم که باد و تاریکی سختی ما را فرا گرفت؛ رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم شروع به دم کردن با سوره‌های فلق و ناس نمود و می فرمود: «ای عقبه! با آنها (خودت را) دم کن؛ زیرا هیچ دم کننده‌ای به مثل این سوره‌ها دم ننموده است».

(۱)- صحیح بخاری.

(۲)- صحیح مسلم.

راوی می گوید: همچنین آنحضرت ﷺ نماز را امامت می نمود و شنیدم که آنها را در نماز می خواند^(۱).

۶- وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَقْرَأُ يَا جَابِرُ فَقُلْتُ: وَمَاذَا أَقْرَأُ يَا أُمِّي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «(أَقْرَأُ) (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ)»، فَقَرَأْتُهُمَا، فَقَالَ: «(أَقْرَأُ بِهِمَا وَلَنْ تَقْرَأَ بِمِثْلِهِمَا)».

ترجمه: جابر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «ای جابر! بخوان». گفتم: پدر و مادرم فدایت شوند، چه بخوانم؟ فرمود: «سوره های فلق و ناس را». من به دستورش عمل نمودم. بعد از آن فرمود: «این سوره ها را بخوان و هرگز نمی توانی مانند اینها بخوانی»^(۲).

۷- وَفِي فَضْلِ سُورَةِ الْفَلَقِ، عَنْ عَقِبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَقْرَأْنِي إِمَّا مِنْ سُورَةِ (هُودَ)، وَإِمَّا مِنْ سُورَةِ (يُوسُفَ)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا عَقِبَةُ بْنُ عَامِرٍ، إِنَّكَ لَنْ تَقْرَأَ سُورَةَ أَحَبِّ إِلَى اللَّهِ، وَلَا أَبْلَغَ عِنْدَهُ مِنْ أَنْ تَقْرَأَ: (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ)، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تَفُوتَكَ فِي صَلَاةٍ فَافْعَلْ».

ترجمه: عقبه بن عامر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ در باره ی فضیلت سوره فلق می گوید: گفتم: ای رسول خدا! چند آیه از سوره ی هود و چند آیه از سوره ی یوسف به من بیاموز. فرمود: «ای عقبه! تو هیچ سوره ای محبوب تر و

(۱)- صحیح ابن حبان، و این روایت صحیح لغیره است چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

(۲)- روایت احمد و نسائی، و حدیثی صحیح می باشد، چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

بلغ تر نزد خداوند از سوره‌ی قلّی نمی‌خوانی؛ و سعی کن که خواندن آن در هیچ نمازی از تو فوت نشود»^(۱).

نکات پراکنده‌ای در باره‌ی سوره‌ها و آیات قرآن کریم

۱- نخستین سوره‌ای که از قرآن نازل گردید، اقرأ بود.

۲- آخرین سوره‌ای که نازل شد، سوره‌ی نصر بود؛ زیرا ابن عباس رضی الله عنهما از عیدالله بن عبدالله پرسید: آیا آخرین سوره‌ای که به طور کامل نازل شده است، می‌دانی؟ عیدالله گفت: بلی، سوره‌ی نصر است. ابن عباس رضی الله عنهما گفت: درست گفتی^(۲).

۳- آخرین آیه‌ای که نازل شد این سخن خداوند متعال است که می‌فرماید:

﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ [بقره: ۲۸۱].

زیرا ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: آخرین آیه‌ای که بر نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نازل گردید، آیه‌ی ربا بود که با الفاظ فوق به پایان می‌رسد^(۳).

۴- بزرگترین سوره‌ی قرآن، فاتحه است؛ چنانچه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «بزرگترین سوره‌ی قرآن فاتحه است».

۵- بزرگترین آیه‌ی قرآن کریم آیه‌ی الکرسی است؛ چنانچه در حدیث ابی بن کعب رضی الله عنه بیان گردید که بزرگترین آیه‌ی قرآن آیه

(۱)- صحیح ابن حبان و حاکم، نگا: صحیح ترغیب و ترهیب.

(۲)- صحیح مسلم.

(۳)- صحیح بخاری.

الکرسی می‌باشد.

۶- سوره‌ی اخلاص با یک سوم قرآن، برابری می‌کند و سوره‌ی کافرون با یک چهارم قرآن، برابری می‌نماید. و به هردوی آنها سوره‌ی اخلاص می‌گویند، زیرا در این دو سوره از خالص گرداندن یکتاپرستی خداوند متعال سخن به میان آمده است.

پایان

آنچه که بیان گردید احادیث صحیحی در باره‌ی فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم می‌باشد که جمع‌آوری آنها برای من میسر گردید. از خداوند عزوجل مسئلت می‌نمایم که این کتاب مختصر را برای نویسندگان و تمام کسانی که با ابراز نظر مرا یاری نموده یا در آن نقشی ایفا کرده‌اند و باعث چاپ و نشر آن شده‌اند، مفید گردانند. همچنین از آن ذات لایزال الهی التماس می‌کنم که مرا به خاطر اشتباهات بشری‌ای که در آن رخ داده است، مغفرت نماید و آن را از من به طور کامل بپذیرد؛ زیرا او شنوا و نزدیک و اجابت‌کننده است. و حمد و ستایش از آن خدایی است که پروردگار جهانیان است.

پایان ترجمه

هفدهم محرم الحرام ۱۴۳۱ هجری قمری

کوآلالمپور - مالزی

عبدالقادر ترشابی